

Ἡ οἰκονομική ἀποτελεσματικότητα τῶν ἐπενδύσεων κεφαλαίων στήν ἀγροτική οἰκονομία

Παρμενίων Ἀβδελίδης

1. Ὁ ρόλος τῶν ἐπενδύσεων κεφαλαίων στήν οἰκονομία γενικά.

Οἱ ἐπενδύσεις κεφαλαίων ἐκπροσωποῦν τά ἀναγκαῖα ἔξοδα γιά τήν ἀναπλήρωση καί τήν αὔξηση τῶν βασικῶν μέσων παραγωγῆς, δηλαδή τῶν οἰκοδομῶν πού προορίζονται γιά τήν παραγωγή, τῶν

ἐγκαταστάσεων, τῶν μηχανῶν, τῶν ἐργαλείων, τῶν μεταφορικῶν μέσων καί ἄλλων. Οἱ ἐπενδύσεις ἀποτελοῦν τή βάση γιά τήν πραγματοποίηση τῆς πλατειᾶς ἀναπαραγωγῆς τῶν μέσων παραγωγῆς.

Οἱ ἐπενδύσεις κεφαλαίων παίζουν τόν πιό σημαντικó ρόλο στήν οἰκονομία μιᾶς χώρας. Ἀπό τό ρυθμό τῆς αὔξησης τοῦ ὄγκου τῶν ἐπενδύσεων στήν οἰκονομία -στό σύνολό της καί στίς ἐπιχειρήσεις κατά μέρος- ἐξαρτάται ὁ ρυθμός τῆς αὔξησης τῆς παραγωγῆς, τοῦ παραγόμενου κοινωνικοῦ προϊόντος μιᾶς χώρας. Εἶναι γνωστό ὅτι ὅσο αὐξάνει ὁ ὄγκος τοῦ παραγόμενου κοινωνικοῦ προϊόντος, τόσο αὐξάνει καί τό ἔθνικο εἰσόδημα καί κατά συνέπεια τόσο ἀνεβαίνει καί τό βιοτικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ καί δημιουργοῦνται συνεχῶς εὐνοϊκές συνθήκες γιά τή συνεχή καί σταθερή ἀνοδο τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτό οἱ ἐπενδύσεις κεφαλαίων συνιστοῦν τό πιό βασικό οἰκονομικό πρόβλημα μιᾶς χώρας.

Τό πρόβλημα τῶν ἐπενδύσεων κεφαλαίων δέν εἶναι μόνο πρόβλημα τοῦ ὄγκου τῶν διατεθειμένων κεφαλαίων στήν οἰκονομία, ἀλλά καί τοῦ τρόπου τῆς διάθεσης καί τῆς χρησιμοποίησης τους. Ἀπό τό δεύτερο κυρίως ἐξαρτάται ἂν οἱ τομεῖς τῆς οἰκο-

μικτής δραστηριότητας στους οποίους διατίθενται είναι ωφέλιμοι από την πλευρά της κοινωνικής εξυπηρέτησης και συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ο ρυθμός της αύξησης και η κατεύθυνση των επενδύσεων καθορίζονται από το γενικότερο κρατικό προσανατολισμό της εθνικής Οικονομίας μιάς χώρας. Συνδέονται αλληλένδετα με την κυβερνητική πολιτική. Το πρόβλημα δηλαδή αυτό στο σύνολό του είναι ένα πρόβλημα καθαρά πολιτικό.

Η σταθερή εφαρμογή ενός σωστού - ορθολογικού προγράμματος επενδύσεων κεφαλαίων είναι ο κύριος δρόμος ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, της ανάπτυξης της παραγωγικότητας της εργασίας και της αύξησης της παραγωγής και σάν συνέπεια αυτών της άνοδου του βιοτικού και εκπολιτιστικού επιπέδου του λαού.

Η έπεξεργασία και ο καθορισμός του συγκεκριμένου προγράμματος των επενδύσεων κεφαλαίων στην εθνική Οικονομία μιάς χώρας πρέπει να γίνεται σέ στενή σύνδεση και αναλογία με τά μέτρα πού πρέπει να παίρνονται γιά τή συνεχή αύξηση του εθνικού εισοδήματος, γιατί αυτό αποτελεί τό βασικό μέσο εξασφάλισης του συνεχώς αυξανόμενου ογκου των επενδύσεων.

Ο ογκος των επενδύσεων κεφαλαίων στην οικονομία εξαρτάται βασικά από τή συσσώρευση κεφαλαίων. Η δυνατότητα συσσώρευσης κεφαλαίων πού προορίζονται γιά τίς επενδύσεις στηρίζεται βασικά στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος. Γι' αυτό υπάρχει στενή σύνδεση ανάμεσα στο εθνικό εισόδημα, στη συσσώρευση και στις επενδύσεις.

Η γενική ανάπτυξη της οικονομίας μιάς χώρας εξαρτάται κατά πρώτο λόγο από τή συσσώρευση κεφαλαίων. Χωρίς τή γοργή και τεράστια συσσώρευση κεφαλαίων πού έγινε και γίνεται στις καπιταλιστικές χώρες δέν θά μπορούσε νά πάρει αυτή τήν ανάπτυξη πού πήρε και παίρνει ο καπιταλισμός, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Άλλο ζήτημα κάτω από ποιές συνθήκες έγινε και γίνεται ή συσσώρευση αυτή, με τίς θυσίες ποιών γίνεται αυτή κ.λ.π. Τό ίδιο και οι σοσιαλιστικές χώρες, μόνο με τή γοργή και μεγάλη συσσώρευση κεφαλαίων μπορούν και ανοικοδομούν τό σοσιαλισμό και αναπτύξουν με γρήγορους ρυθμούς τήν οικονομία τους.

Η συσσώρευση κεφαλαίων βασικά στηρίζεται στις έσωτερικές πηγές και κατά πρώτο λόγο στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος. Αυτό όμως δέν σημαίνει ότι αυτή δέν έγινε ή δέν γίνεται και από έξωτερικές πηγές. Μιά σειρά χώρες αποικιοκρατικές και ιμπεριαλιστικές στηρίζουν ένα μεγάλο μέρος της συσσώρευσης

στην εκμετάλλευση του εθνικού πλούτου των αποικιακών και των υπανάπτυκτων χωρών.

Γεννάται τό ερώτημα: οί υπό ανάπτυξη χώρες μπορούν νά πραγματοποιούν συσσώρευση κεφαλαίων από έξωτερικές πηγές και συγκεκριμένα με τή δημιουργία ξένων επιχειρήσεων σ' αυτές και με τόν έξωτερικό δανεισμό; Με τήν πρώτη μορφή, όταν δηλαδή τό ξένο κεφάλαιο δημιουργεί ίδιες επιχειρήσεις σέ μιά υπανάπτυκτη χώρα, τά κέρδη πού πραγματοποιεί και τά όποια είναι πηγή συσσώρευσης, τά ξζάγει σχεδόν όλα στο έξωτερικό. Έτσι ελάχιστα μόνο περιθώρια μένουν γιά έσωτερική συσσώρευση. Με τή δεύτερη μορφή, τό δανεισθέν κεφάλαιο επιστρέφεται στον ξένο ιδιοκτήτη του και επί πλέον ξζάγεται και ένα μέρος του έσωτερικού κεφαλαίου, τό όποιο αντιπροσωπεύει τούς τόκους. Φυσικά τό ποσό των τόκων είναι συνήθως μικρότερο του ποσού των κερδών, πού προκύπτουν από τήν αξιοποίηση του ξένου αυτού κεφαλαίου, γι' αυτό και στην περίπτωση αυτή πραγματοποιείται μία μικρή συσσώρευση. Η ελάχιστη όμως συσσώρευση πού πραγματοποιείται στις περιπτώσεις αυτές έχει σάν συνέπεια τήν ύποταγή της οικονομίας της χώρας στο ξένο κεφάλαιο.

Γενικά όμως δέν πρέπει νά αποκλείονται οί επενδύσεις κεφαλαίων και από πηγές έξωτερικές, ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες. Οί επενδύσεις όμως αυτές πρέπει νά γίνονται με δρους άμοιβαιότητας συμφερόντων και χωρίς πολιτικές και οικονομικές δεσμεύσεις. Καί κυρίως οί επενδύσεις αυτές, όταν γίνονται σέ επιχειρήσεις ή σέ άλλα έργα, νά τελούν κάτω από τόν άμεσο έλεγχο του κράτους. Οί υπό ανάπτυξη χώρες της Άσίας, της Άφρικής και της Λατινικής Άμερικής, στην προσπάθειά τους νά απαλλαγούν όριστικά από τίς βαρειές συνέπειες πού είχε αφήσει ή αποικιοκρατία και νά μπουν στο δρόμο της προόδου και της ανάπτυξης, λόγω παντελούς σχεδόν έσωτερικής συσσώρευσης κεφαλαίων, χρησιμοποιούν και επενδύσεις του έξωτερικού κεφαλαίου. Καί γιά τή χώρα μας τό πρόβλημα των επενδύσεων γενικά και της κατανομής τους είναι εξίσου τό βασικό, τό πρώτιστο της οικονομικής της πολιτικής. Από τή σωστή λύση του εξαρτάται ή οικονομική της ανάπτυξη, ή άνοδος του βιοτικού και του εκπολιτιστικού επιπέδου του λαού της. Εάν όμως κρίνουμε τήν κατανομή των επενδύσεων στην χώρα μας κατά κλάδους παραγωγής σέ σύγκριση με τό ακαθάριστο εθνικό εισόδημα πού προέρχεται από αυτούς, όπως φαίνεται από τόν παρακάτω πίνακα γιά τό 1977, θά παρατηρήσουμε μία μεγάλη δυσαναλογία, πράγμα πού δείχνει ότι αυτή δέν γίνεται ορθολογικά.

Οικονομικοί κλάδοι	Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (Σέ σταθερές τιμές του 1970)		Έπενδύσεις Συνολικές (Σέ σταθερές τιμές του 1970).	
	Έκατ. Δοχ.	%	Έκατ. Δοχ.	%
Γεωργία, Κτηνοτροφία, Άλιεία, Δάση, Έγχειρες βελτιώσεις	52.900	13,9	8.254	9,5
Όρυχεία, Λατομεία	5.670	1,4	2.217	2,6
Μεταποίηση	79.450	20,9	12.089	14,0
Ένέργεια, Όδρευση, Άποχετεύσεις	10.630	2,8	5.500	6,4
Μεταφορές, Έπικοινωνίες	32.950	8,7	17.282	20,0
Κατοικίες, Κατασκευές, Ένοίκια	58.350	15,3	26.900	31,1
Λοιπές δραστηριότητες	140.400	37,0	14.258	16,4
Σύνολο	380.350	100,0	86.500	100,0

Από τον πίνακα αυτόν βλέπουμε ότι οι επενδύσεις στους κατεξοχόν παραγωγικούς κλάδους (γεωργία και μεταποίηση) αντιπροσωπεύουν πολύ μικρότερα ποσοστά σε σχέση με εκείνα του έθνικου εισοδήματος που προέρχεται από αυτούς. Ένώ αντίθετα σε κλάδους, όπως κατοικίες και μεταφορές, αντιπροσωπεύουν υπερδιπλάσια ποσοστά σε σχέση με εκείνα του εισοδήματός τους. Το φαινόμενο αυτό δεν παρατηρείται μόνο για το 1977. Η πολιτική αυτή είναι πάγια. Οι ίδιες αναλογίες υπάρχουν και για τα προηγούμενα χρόνια.

II. Η σημασία και ο καθορισμός των επενδύσεων κεφαλαίων στην αγροτική Οικονομία.

Οι επενδύσεις κεφαλαίων στην αγροτική Οικονομία συνιστούν το βασικότερο μέσο για την ανάπτυξη της. Από τον δγκο βασικά αυτών εξαρτάται η αύξηση του τεχνικού αγροτικού εξοπλισμού, η εισαγωγή ανώτερης τεχνικής στη γεωργία, η εκτέλεση έγγειοβελτιωτικών έργων, η προμήθεια ζώων καλής ράτσας κλπ. τα οποία εάν συνέτεια έχουν την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, την αύξηση και την ποιοτική βελτίωση της παραγωγής, τη μείωση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων και την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος.

Με την τεράστια ανάπτυξη που πήρε η έπιστήμη και η τεχνική στην εποχή μας, με την πλατιά χρησιμοποίηση των μηχανών στη γεωργία και των τελειοποιημένων μεθόδων καλλιέργειας της γης, οι επενδύσεις ιδιαίτερα σήμερα παίρνουν εξαιρετική σημασία και αποτελούν τον άποφασιστικό παράγοντα για την ανάπτυξη της αγροτικής Οικονομίας μιας χώρας. Βρισκόμαστε στην εποχή της έντατικής γεωργίας, που μόνο μ' αυτή μπορούν να καλύπτονται οι ανάγκες της τροφοδοσίας του πληθυσμού, οι οποίες διαρκώς αυξάνουν. Η έντατική καλλιέργεια της γης σημαίνει τεχνικές αλλαγές στην αγροτική οικονομία, πέρασμα σε ανώτερα συστήματα καλλιέργειας, πλατεία χρησιμοποίηση των χημικών λιπασμάτων και των γεωργικών φαρμάκων, τελειοποίηση των μηχανών και των εργαλείων και πλατεία χρησιμοποίησή τους, έγγειοβελτιωτικά έργα κλπ. Όλα αυτά απαιτούν κεφάλαια. Είναι οι επενδύσεις κεφαλαίων στην αγροτική Οικονομία.

Οι επενδύσεις κεφαλαίων στην αγροτική Οικονομία δεν αποτελούν ένα απλό πρόβλημα που εξαντλείται μόνο με την αύξηση του δγκου τους. Είναι πρόβλημα σύνθετο, τό όποιο εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Πρέπει να καθορίζεται π.χ. μέχρι ποιά όριο πρέπει να φθάνει ο δγκος τους, ποιός πρέπει να είναι ο ρυθμός της αύξησής τους και ποιοί είναι οι παράγοντες για την εφαρμογή τους στην αγροτική οικονομία.

Πάνω στό ζήτημα αυτό έχουν αναπτυχθεί πολλές απόψεις. Την πιο σωστή και ολοκληρωμένη απάντηση στό ζήτημα αυτό έχει δώσει ο Λένιν πριν από 64 χρόνια και η όποια διατηρεί δλη της την ισχύ και σήμερα. Στο έργο του «Καινούργια στοιχεία για την ανάπτυξη του καπιταλισμού στην αγροτική οικονομία» ο Λένιν έγραφε: «Στή θεωρία μπορεί να νοηθεί κάθε επένδυση κεφαλαίου όποιασδήποτε αναλογίας σε όποιαδήποτε έκταση γης, όμως είναι αυτόνομο ότι «αυτή εξαρτάται» από τις υπάρχουσες συνθήκες, οικονομικές, τεχνικές, καλλιέργειας κλπ και τό κύριο μάλιστα είναι να ξέρεις τί συνθήκες υπάρχουν στην συγκε-

κριμένη στιγμή στη σχετική χώρα. Τά παραδείγματα δεν προσφέρουν τίποτα, γιατί μέσα σε έναν τομέα με τάσεις τόσο σύνθετες, ποικίλες, μπλεγμένες και αντίτιθέμενες, όπως είναι η σημερινή αγροτική οικονομία, μπορούν να βρίσκονται όποτεδήποτε παραδείγματα για την επιβεβαίωση όρισμένων απόψεων διαμετρικά αντίθετων. Έδώ χρειάζεται κατά πρώτο λόγο και περισσότερο από όποιαδήποτε άλλου να γνωρίζουμε με ακρίβεια όλόκληρο τό προτσές στό σύνολό του...»(1).

Η αγροτική παραγωγή έχει πολλές ιδιορρυθμίες και καθορίζεται από μία σειρά παράγοντες, όπως βιολογικούς (ράτσα ζώων, είδος κλπ), αγροτεχνικούς (λιπάσματα, συντήρηση καλλιεργειών κλπ), τεχνολογικούς, όργάνωσης της εργασίας και της παραγωγής, φυσικές συνθήκες (κλίμα, έδαφος κλπ). Αν στους παλιούς καιρούς η αγροτική παραγωγή καθοριζόταν μόνο από τό κλίμα και τό έδαφος, η σύγχρονη εποχή αποδειχνει δλο και πιο πολύ ότι αυτή δεν μπορεί να στηρίζεται παρά μόνο σε πλεονεκτικές οικονομικές συνθήκες ή μόνο με μία όργάνωση ή όποια χρησιμοποιεί στό μέγιστο βαθμό τά πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι οικονομικές συνθήκες. Γι' αυτό στην εποχή μας δίνεται όλο και πιο μεγάλη σημασία στις οικονομικές συνθήκες για την άσκηση της αγροτικής Οικονομίας.

Αυτές οι ιδιορρυθμίες της αγροτικής παραγωγής έχουν την αντανάκλασή τους και στις επενδύσεις κεφαλαίων στην αγροτική οικονομία. Γι' αυτό δεν μπορούν να αποσπασθούν από τους παράγοντες αυτούς και να καθοριστει η επίδρασή τους ανεξάρτητα από αυτούς. Κατά συνέπεια για τον καθορισμό των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία πρέπει να γίνεται συστηματική μελέτη όλων αυτών των παραγόντων και ιδιαίτερα των οικονομικών, κατά περιοχή, περιφέρεια και οικονομική μονάδα χωριστά, έτσι ώστε κάθε επένδυση κεφαλαίων να μπαίνει στην σωστή της αναλογία και με την πιο κατάλληλη μορφή της.

Ο δγκος των αγροτικών επενδύσεων και ο ρυθμός της αύξησής τους κατά πρώτο λόγο εξαρτάται από τη σημασία και τό βάρος που έχει η αγροτική οικονομία σε δλη την έθνική οικονομία· από τό βαθμό της καθυστέρησής της ή της ανάπτυξής της· από τις δυνατότητες ανάπτυξης του κάθε ξεχωριστού κλάδου της αγροτικής οικονομίας· από τό βαθμό των ίκανοποιητικών οικονομικών αποτελεσμάτων των αγροτικών επενδύσεων.

Θά σταθούμε στό τελευταίο ζήτημα, γιατί αυτό ενδιαφέρει την παρούσα εργασία μας.

III. Τά κριτήρια της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων κεφαλαίων στην αγροτική οικονομία.

Η οικονομική αποτελεσματικότητα των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία είναι ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα και έχει άμεση επίδραση στον καθορισμό του δγκου των επενδύσεων και του ρυθμού της αύξησής τους. Χωρίς συγκεκριμένα οικονομικά αποτελέσματα ή τοποθέτηση επενδύσεων στην αγροτική Οικονομία όχι μόνο θά ήταν άνώφελη, αλλά και επιβλαβής για όλόκληρη

(1) V. I. LENIN: Opere. Vol. 22. Editura P. M. R. Bucuresu, 1952, σελ. 63.

τήν εθνική οικονομία. Γι' αυτό πριν από κάθε επένδυση πρέπει να καθορίζεται και η οικονομική της αποτελεσματικότητα.

Τό πρόβλημα της έκφρασης της οικονομικής αποτελεσματικότητας των αγροτικών επενδύσεων, του καθορισμού δηλαδή των κριτηρίων της, των δεικτών της, άπασχόλησε και άπασχολεί μέ ιδιαίτερο ενδιαφέρον τούς ειδικούς επιστήμονες της αγροτικής οικονομίας. Πάνω σ' αυτό τό θέμα έχουν άναπτυχθεί πολλές διαφορετικές γνώμες.

Ένας μεγάλος αριθμός οικονομολόγων θεωρεί σάν τόν πύο βασικό δείκτη της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων τήν άπόκτηση τού μέγιστου της παραγωγής, της συμπληρωματικής παραγωγής. Μιά άλλη σημαντική ομάδα οικονομολόγων θεωρεί ότι ή μείωση τού κόστους της παραγωγής είναι ό άποφασιστικός δείκτης της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων. Άλλοι οικονομολόγοι ύποστηρίζουν ότι ή άποδοτικότητα μιάς συγκεκριμένης επιχείρησης ή ενός συγκεκριμένου κλάδου, ή οικονομία σέ ζωντανή εργασία, ή αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας είναι οί δείκτες πού εκφράζουν τήν οικονομική αποτελεσματικότητα των επενδύσεων. Άλλοι ύποστηρίζουν ότι τά καθοριστικά κριτήρια της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων είναι ή αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας της εργασίας. Άλλοι ύποστηρίζουν σάν καθοριστικά της αποτελεσματικότητας τά κριτήρια της κοινωνικής όριακής παραγωγικότητας. Άλλοι τά κριτήρια ήντατικότητας των συντελεστών της παραγωγής. Άλλοι τά κριτήρια πού προέρχονται από τίς τεχνικές άλληλεξαρτήσεις της παραγωγής (κριτήρια προγραμματισμού). Υπάρχουν άκόμα και όρισμένες άλλες άπόψεις.

Κατά τή γνώμη μας γιά νά μπορεί νά καθορισθεί περισσότερο όρθολογικά ή οικονομική αποτελεσματικότητα των επενδύσεων κεφαλαίων στήν αγροτική οικονομία πρέπει νά παίρνεται ύπόψη περιορισμένος αριθμός κριτηρίων -δεικτών, οί όποιοι νά εκφράζουν πληρέστερα τόν κύριο σκοπό των επενδύσεων. Άπό τόν κύριο σκοπό των επενδύσεων συνεπώς πρέπει νά καθορίζονται και τά κριτήρια της οικονομικής τους αποτελεσματικότητας.

Οί επενδύσεις κεφαλαίων, όπως είναι γνωστό, διακρίνονται σέ δημόσιες (κρατικές) και ιδιωτικές. Οί πρώτες είναι εκείνες πού διαθέτει τό κράτος σ' όλη τή χώρα σέ εφαρμογή της αγροτικής του πολιτικής γιά τήν άνάπτυξη της αγροτικής οικονομίας στό σύνολό της. Οί δεύτερες είναι εκείνες πού κάνει ή κάθε μιά ξεχωριστή επιχείρηση στά πλαίσια τού νοικοκυριού της γιά τήν άνάπτυξη του.

Οί κρατικές επενδύσεις κύριο σκοπό έχουν νά αύξησουν γενικά τήν αγροτική παραγωγή γιά τήν ίκανοποίηση των άναγκών της χώρας (έπαρκή τρόφιμα γιά τήν έσωτερική κατανάλωση και γιά τήν έξαγωγή, έπαρκεις πρώτες ύλες γιά τή διομηχανία). Στά πλαίσια αυτού τού σκοπού τοποθετείται ή έντατική και πολύπλευρη άνάπτυξη της αγροτικής οικονομίας στό σύνολό της, κατά κλάδους παραγωγής και κατά περιφέρειες. Αυτή είναι ή γενικότερη κατευθυντική πολιτική πού πρέπει νά ακολουθείται μέ τίς κρατικές επενδύσεις κεφαλαίων στήν αγροτική οικονομία.

Συνεπώς τό κριτήριο, ό κύριος δείκτης της οικονομικής αποτελεσματικότητας των κρατικών επενδύσεων στήν αγροτική οικονομία πρέπει νά είναι ή αύξηση της παραγωγής, μέ μικρότερα ή έστω τά ίδια έξοδα παραγωγής.

Οί ιδιωτικές επενδύσεις δέν έχουν τόν ίδιο κύριο σκοπό μέ

τις κρατικές. Μία ιδιωτική αγροτική επιχείρηση, ένα ατομικό αγροτικό νοικοκυριό, οποιασδήποτε έκτασης κι αν είναι, όταν επενδύει κεφάλαια σ' αυτή κύριο σκοπό έχει να επεκτείνει τη δράση του, να παράγει περισσότερα αγροτικά προϊόντα και να μειώσει το κόστος της παραγωγής τους ή σέ ορισμένες περιπτώσεις να παράγει τα ίδια αγροτικά προϊόντα αλλά με μικρότερα έξοδα παραγωγής, έτσι ώστε να έχει καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα από εκείνα που είχε πριν, να έχει μεγαλύτερο καθαρό εισόδημα - κέρδος. Είναι φανερό ότι εδώ οι δείκτες της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων είναι διαφορετικοί από εκείνους για τις κρατικές επενδύσεις. Κι εδώ καθορίζονται πάλι από τον κύριο σκοπό των επενδύσεων. Και σαν τέτοιοι είναι: η αύξηση της παραγωγής και η μείωση του κόστους της παραγωγής ή μόνο η μείωση του κόστους παραγωγής.

Σάν συμπέρασμα των δαυν λέχθηκαν παραπάνω, κατά τη γνώμη μας, η συνθετική έκφραση της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία δίνεται με δύο κύρια κριτήρια - δείκτες: την απόκτηση στο μέγιστο αγροτικών προϊόντων σέ μία μονάδα επιφανείας και τη μείωση των εξόδων παραγωγής. Τά κριτήρια αυτά μπορούν να παίρνονται και τά δυό μαζί ταυτόχρονα ή και τό ένα μόνο. Αυτό θά εξαρτάται από τό χαρακτηρισρα και τό κύριο σκοπό των επενδύσεων.

Η οικονομική αποτελεσματικότητα των επενδύσεων κεφαλαίων στην αγροτική οικονομία εξαρτάται από μία σειρά παράγοντες, ανάμεσα στους οποίους οι βασικότεροι είναι οι έξης: η τεχνική τελειοποίηση των βασικών μέσων παραγωγής, η οργάνωση της παραγωγής και τό επίπεδο χρησιμοποίησης των μέσων παραγωγής, ή ποιότητα και ή τοποθεσία του έδαφος της γής, οι φυσικές συνθήκες, τό επίπεδο της αγροτεχνικής και της ζωοτεχνίας, τό μέγεθος των εξόδων παραγωγής, τό επίπεδο των τιμών των αγροτικών προϊόντων, ό όγκος της αγροτικής παραγωγής και ό όγκος των επενδύσεων.

Γιά την πραγματοποίηση μίας οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων όσο γίνεται πιο μεγάλης, μαζί με τους παραπάνω αναφερθέντες παράγοντες, πρέπει να παίρνεται ιδιαίτερα υπόψη ό προσανατολισμός των επενδύσεων. Σέ κάθε αγροτική επιχείρηση υπάρχουν κλάδοι και τομείς εργασίας ή ανάπτυξη των οποίων καθορίζει ολόκληρη την ανάπτυξη αυτής της ίδιας της επιχείρησης, του προτοές της πλατειάς αναπαραγωγής του. Οι επενδύσεις πρέπει να κατευθύνονται κατά πρώτο λόγο πρός εκείνους τους κλάδους και τους τομείς της αγροτικής Οικονομίας από την ανάπτυξη των οποίων εξαρτάται ή συνεχής ανάπτυξη της (στό σύνολό της, του κλάδου ή της συγκεκριμένης επιχείρησης), σεβόμενοι ταυτόχρονα την αρχή της σύνθετης και ανάλογης ανάπτυξης.

Μία τέτοια προσαρμογή και κατεύθυνση των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία εξασφαλίζει την πραγματοποίηση της πιο μεγάλης οικονομικής αποτελεσματικότητας και ανταποκρίνεται στην αναγκαιότητα της συνεχούς ανόδου της λεγόμενης ιδιωτικής οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων, που έχει κάθε αγροτική επιχείρηση και κάθε κλάδος.

Γι' αυτό ή επιστημονική γνώση και ή εφαρμογή των πραγματικών μεθόδων ύπολογισμού της οικονομικής αποτελεσματικότητας των αγροτικών επενδύσεων έχει ξεχωριστή σημασία.

IV. Μέθοδος ύπολογισμού της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων κεφαλαίων στην αγροτική οικονομία.

Ο καθορισμός της σωστής -πραγματικής μεθόδου ύπολογισμού της οικονομικής αποτελεσματικότητας επενδύσεων είναι ένα πολύ σοβαρό επιστημονικό πρόβλημα, με τό όποιο ασχολούνται οι οικονομολόγοι.

Μέ τη λύση του βασικού αυτού προβλήματος συνδέονται μία σειρά άλλα μερικότερα ζητήματα από τη σωστή λύση των οποίων εξαρτάται και ό καθορισμός της σωστής μεθόδου ύπολογισμού της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία. Θά αναφερθούμε σέ ορισμένα, τά βασικότερα από αυτά.

1. Για τον ύπολογισμό της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων είναι αναγκαίο να παίρνεται υπόψη ή αξία των υπαρχόντων μέσων παραγωγής. Η αξία των μέσων παραγωγής (δηλαδή ό όγκος των παλιών επενδύσεων) επιδρά άμεσα στον ύπολογισμό της αποτελεσματικότητας των νέων επενδύσεων. Χωρίς τον ύπολογισμό αυτών ό ύπολογισμός της αποτελεσματικότητας των νέων επενδύσεων δέν μπορεί να είναι πραγματικός. Ο ύπολογισμός του ποσοστού της αύξησης της παραγωγής πρέπει να γίνεται με βάση την αξία των επενδύσεων (παλιών και νέων μέσων παραγωγής). Σ' αυτό είναι σύμφωνοι όλοι οι οικονομολόγοι. Έκει που υπάρχει διαφωνία είναι ό χρόνος ύπολογισμού της αξίας τους. Πρέπει να παίρνεται υπόψη ή άρχική αξία αυτών ή ή αξία της δοσμένης στιγμής του ύπολογισμού της αποτελεσματικότητας; Οι πιο πολλοί ύποστηρίζουν τη δεύτερη, γιατί ή άρχική τους αξία έχει μεταβληθεί και είναι συνήθως πιο μεγάλη από τη σημερινή. Γι' αυτό στην περίπτωση αυτή πρέπει να γίνεται καινούργια εκτίμηση της αξίας των μέσων της παραγωγής. Κατά τη γνώμη μας ή δεύτερη είναι ή σωστότερη.

2. Εάν είναι αναγκαίο για τον ύπολογισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων να παίρνεται υπόψη ή αξία των μέσων παραγωγής, τότε πολύ περισσότερο πρέπει να παίρνεται υπόψη και ή γή, που είναι τό βασικότερο μέσο παραγωγής στην αγροτική οικονομία.

Έδώ όμως οι μαρξιστές οικονομολόγοι σκοντάφτουν στή γνωστή θέση του Μάρξ, ότι ή γή δέν έχει αξία, γιατί δέν είναι προϊόν εργασίας και ότι στις συνθήκες του σοσιαλισμού μάλιστα δέν έχει ούτε τιμή. Έτσι άλλοι απ' αυτούς ύποστηρίζουν ότι στον ύπολογισμό της αξίας των μέσων παραγωγής δέν πρέπει να παίρνεται υπόψη ή γή. Άλλοι ότι είναι αναγκαίο να ύπολογίζεται ή γή.

Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη, χωρίς τον ύπολογισμό της γής τά οικονομικά αποτελέσματα των επενδύσεων θά είναι εσφαλμένα, όχι πραγματικά. Η γή, ανάλογα με τη φυσική και οικονομική της δυναμικότητα, έχει άμεση επίδραση στην αγροτική παραγωγή από την πλευρά της μέσης κατά στρέμμα παραγωγής, των εξόδων παραγωγής κατά στρέμμα και μονάδα προϊόντος, καθώς και του καθαρού εισοδήματος. Κι' αυτή, όπως είναι γνωστό, διαφέρει από περιοχή σέ περιοχή, από περιφέρεια σέ περιφέρεια, από χωριό σέ χωριό και πολλές φορές από την τοπο-

θεσία του κάθε κομματιού γης μέσα στα πλαίσια της ίδιας αγροτικής επιχείρησης. Στις περισσότερες σοσιαλιστικές χώρες ή φυσική και ή οικονομική ποιότητα της γης κατατάσσεται σε κάμποσες κατηγορίες (στη Ρουμανία, π.χ. σε 10 κατηγορίες). Έφ'όσον λοιπόν υπάρχει μία τέτοια διαφορά της ποιότητας της γης δεν μπορεί παρά και στις χώρες με σοσιαλιστικές συνθήκες παραγωγής ή γη να επιδρά και διαφορετικά σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση στην αποτελεσματικότητα των επενδύσεων και όχι ομοιόμορφα, όπως υποστηρίζουν οι πρώτοι. Χωρίς τον υπολογισμό της γης ο δείκτης της αξίας των συνολικών μέσων παραγωγής δεν μπορεί να θεωρείται καθορισμένος για τον υπολογισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στην αγροτική Οικονομία. Γι' αυτό υποστηρίζουν ότι είναι αναγκαία η εκτίμηση της γης σε χρηματική έκφραση, πάνω στη βάση της εδαφικής και οικονομικής της ποιότητας.

Η μεγάλη πλειοψηφία των μαρξιστών ειδικών αγροτικών οικονομολόγων, άκόμα και των σοσιαλιστικών χωρών -έκτός από τους δογματικούς- δέχονται τη δεύτερη άποψη. Οι οικονομολόγοι αυτοί υποστηρίζουν ότι η θέση του Μάρξ, ότι δηλαδή στις συνθήκες του σοσιαλισμού η γη δεν έχει τιμή, δεν μπορεί να έχει εφαρμογή σήμερα. Σάν επιχειρήματα αναφέρουν τις περιπτώσεις όπου γίνονται αγοραπωλησίες γης ανάμεσα σε ιδιώτες, όταν διάφορες κρατικές επιχειρήσεις αγοράζουν έδαφη για την επέκταση της επιχείρησής τους από ιδιώτες ή συνεταιρισμούς, όταν γίνονται ανταλλαγές κομματιών γης ανάμεσα σε κρατικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς και ιδιώτες κλπ. Όλες αυτές οι πράξεις δεν γίνονται παρά πάνω στη βάση της εκτίμησης της γης, δηλ. της τιμής της.

Κατά τη γνώμη μας η δεύτερη άποψη, ότι δηλαδή η γη πρέπει να υπολογίζεται στον καθορισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων, είναι ή σωστή.

Στις συνθήκες του καπιταλισμού το πρόβλημα αυτό δεν συναντά δυσκολίες, γιατί η γη είναι εύκολο να εκτιμηθεί με βάση την τιμή της. Στις συνθήκες όμως του σοσιαλισμού η εκτίμηση της γης στη χρηματική της έκφραση πρέπει να γίνεται πάνω στη βάση της εδαφικής και οικονομικής ποιότητάς της.

3. Οι τιμές στις οποίες πρέπει να αποτιμάται η παραγωγή αναμφισβήτητα είναι ένας παράγοντας που επιδρά στο σωστό υπολογισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας των αγροτικών επενδύσεων. Το ζήτημα όμως είναι ποιές τιμές πρέπει να παίρνονται υπόψη. Οι τιμές της δοσμένης στιγμής, οι καθορισμένες τιμές ή οι συμβατικές τιμές σύγκρισης; Κάθε μία άποψη έχει και τους υποστηρικτές της.

Στις περιπτώσεις που υπάρχουν καθορισμένες κρατικές τιμές κατά τη γνώμη μας το σωστότερο είναι να παίρνονται αυτές υπόψη για τον καθορισμό της αξίας της παραγωγής. Στις άλλες περιπτώσεις σωστότερο είναι να παίρνονται υπόψη οι συμβατικές τιμές σύγκρισης.

4. Ο παράγοντας χρόνος είναι ένα ζήτημα που έχει σχέση με τον όρθο υπολογισμό της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων.

Όπως ξέρουμε στην αγροτική οικονομία, όπου τά αντικείμενα εργασίας είναι ζωντανό οργανισμοί, ο χρόνος της παραγωγής των προϊόντων αποτελεί μία από τις ιδιορρυθμίες της. Για τη βιολογική ανάπτυξή τους απαιτείται μακρύς χρόνος. Για τὰ ζώα π.χ. απαιτούνται 1-3 χρόνια, ενώ για τις φυτείες 3-7 χρόνια.

Συνεπώς ο παράγοντας χρόνος άσκει ιδιαίτερη επίδραση στον υπολογισμό της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων, γι' αυτό είναι αναγκαίο να παίρνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό της. Επίσης ο χρόνος πρέπει να παίρνεται υπόψη και στις περιπτώσεις των επενδύσεων στις οικοδομές και στην έκτέλεση έγγειοβελτιωτικών έργων, όταν η έκτέλεσή τους απαιτεί μία μακρά περίοδο.

5. Η προθεσμία κάλυψης των επενδύσεων είναι ένα άλλο ζήτημα που έχει άμεση σχέση με τον υπολογισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων. Όσο ή ταχύτητα κάλυψης των επενδύσεων είναι πιο μεγάλη τόσο και ή οικονομική αποτελεσματικότητά τους είναι μεγαλύτερη. γιατί έτσι πετυχαίνεται ή μεγαλύτερη πλατειά άναπαραγωγής.

Μέ τη μέθοδο του υπολογισμού της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία συνδέονται και μία σειρά άλλα ζητήματα, όπως: Ο βασικός δείκτης της οικονομικής αποτελεσματικότητας ή παραγωγής ή τό κόστος της παραγωγής πρέπει να παίρνεται υπόψη όχι μόνο στην άρχή και στο τέλος της ερευνόμενης περιόδου, αλλά και κατά μέσο όρο για μία περίοδο 3-4 χρόνια. Για τον καθορισμό της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων σε αγροτικές μηχανές προβάλλουν όρισμένα μερικότερα ζητήματα, που άπορρέουν από τον έποχιακό χαρακτήρα της χρησιμοποίησης των μηχανών, από τό βαθμό της έντατικής και πολύπλευρης άνάπτυξης των αγροτικών επιχειρήσεων που τις χρησιμοποιούν, από τό βαθμό της δυνατότητας της χρησιμοποίησης των μηχανών στις συγκεκριμένες παραγωγικές περιφέρειες, από τό βαθμό έξασφάλισης της απαιτούμενης έργατικής δύναμης, από τις ιδιορρυθμίες που παρουσιάζουν οι αγροτικές μηχανές σχετικά με τις επενδύσεις τους κλπ. Ειδικότερα ζητήματα επίσης προβάλλουν σχετικά με τον υπολογισμό της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων για την έκτέλεση έγγειοβελτιωτικών έργων και οικοδομών, για τις φυτείες (δενδροκαλλιέργεια όπωρικών, άμπελοκαλλιέργεια κλπ), για την κτηνοτροφία κλπ.

Όλα αυτά τὰ ζητήματα άπαιτούν προσεκτική μελέτη για τον καθορισμό της σωστής μεθόδου υπολογισμού της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία. Η καλύτερα των σωστών μεθόδων, γιατί ο υπολογισμός της οικονομικής αποτελεσματικότητας των επενδύσεων δεν είναι ομοιόμορφος σε όλους τους κλάδους της αγροτικής Οικονομίας. Μία τυπική μέθοδος δεν μπορεί να άναπαοκρίνεται σ' όλες τις ειδικές ιδιομορφίες των ξεχωριστών κλάδων της αγροτικής Οικονομίας. Αύτη χρησιμεύει μόνο σαν βάση για την έπεξεργασία των μεθόδων για τον υπολογισμό της οικονομικής αποτελεσματικότητας των κεφαλαιουχικών επενδύσεων στους ξεχωριστούς κλάδους.